

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка

Факультет управління фінансами та бізнесу
Кафедра економіки та публічного управління

Декан доц. Андрій СТАСИШИН
ЗТВЕРДЖУЮ
«31» серпня 2023 р

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ

з навчальної дисципліни	Комунікації та взаємодія у публічному управлінні
Рівень вищої освіти:	другий (магістерський)
Галузь знань:	28 Публічне управління та адміністрування
Спеціальність:	281 Публічне управління та адміністрування
Освітня програма:	Публічне управління та адміністрування

Львів-2023

Програма навчальної дисципліни «**Комунікації та взаємодія у публічному управлінні**» для здобувачів вищої освіти за галуззю знань **281 «Публічне управління та адміністрування» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» ОП «Публічне управління та адміністрування» другого (магістерського) рівня вищої освіти**

«29» серпня 2023 року – 12 с.

Розробник: Подвірна Н.С., к.політ.н., доцент кафедри економіки та публічного управління

**Розглянуто та ухвалено на засіданні кафедри економіки та менеджменту
Протокол № 1 від «29» серпня 2023 р.**

Завідувач кафедри проф. Капленко Г.В.

Розглянуто та ухвалено Вченою радою факультету управління фінансами та бізнесу Протокол № 1 від «31» серпня 2023 р.

© Подвірна Н.С., 2023р.
© ЛНУ імені Івана Франка, 2023р.

РОЗДІЛ 1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Анотація дисципліни

Дисципліна «**Комунікації та взаємодія в публічному управлінні**» розглядає важливий аспект сучасного управління – комунікацію як ключовий інструмент взаємодії між органами влади, громадськістю, бізнесом та іншими стейкхолдерами у сфері публічного управління, вивчає сучасні та ефективні підходи до комунікаційної діяльності в сфері публічного управління. Серед ключових аспектів, які розглядаються в цій дисципліні, – це роль комунікацій у публічному управлінні, розвиток комунікаційних навичок, стратегії та інструменти комунікаційного впливу, етичні аспекти комунікацій, а також взаємодія з широкими групами інтересів та управління конфліктами. Її вивчення забезпечує формування у здобувачів навичок та знань для успішної комунікації з стейкхолдерами, включаючи громадські організації, бізнес та інших суб'єктів публічного сектора.

Мета навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Комунікації та взаємодія у публічному управлінні» є формування у здобувачів глибокого розуміння того, як комунікації впливають на ефективність та результативність управлінської діяльності в публічному секторі; покращення розвитку у здобувачів навичок ефективної комунікації в різних ситуаціях та з різними стейкхолдерами у сфері публічного управління; ознайомлення зі стандартними стратегіями та інструментами комунікаційного впливу, які можуть бути використані в управлінській діяльності; розгляд етичних аспектів комунікаційної діяльності та формування у здобувачів підходу до комунікацій, що відповідає моральним та етичним стандартам; дисципліна надає здобувачам інструменти для ефективної комунікації в умовах кризових ситуацій та конфліктів, а також для управління ризиками та розв'язання конфліктів.

Основні завдання

Основні завдання навчальної дисципліни: формування навичок критичного аналізу сучасних наукових концепцій і теорій комунікацій; підвищення рівня управлінської компетенції за допомогою набуття спеціальної підготовки в сфері комунікативної діяльності в публічному управлінні; оволодіння методологією побудови взаємодії між органами публічної влади та громадськими, бізнесовими інституціями, а також громадянами шляхом професійно організованої комунікативної діяльності органів публічної влади та місцевого самоврядування; оволодіння методами, техніками та технологіями розробки стратегії комунікативної взаємодії в публічному управлінні й адмініструванні; формування навичок з нормативно-правового та організаційного регулювання інформаційно-комунікативної діяльності в публічному управлінні.

Пререквізити

Вивчаючи навчальну дисципліну «**Комунікації та взаємодія у публічному управлінні**» здобувачі вищої освіти отримують базові знання, достатні для сприйняття категоріального апарату та розуміння джерел «Прийняття управлінських рішень в сфері публічного управління та адміністрування», «**Основи фандрейзингу та грантрайтингу у публічній сфері**», «**Інформаційні технології в публічному управлінні**», «**Механізми та технології публічного управління та адміністрування**», «**Публічне управління в сфері національної безпеки**»

Вимоги до знань і умінь

Після вивчення навчальної дисципліни «**Комунікації та взаємодія у публічному управлінні**» здобувачі вищої освіти повинні

а) знати: основні теоретичні концепції, предмет, методи, завдання науки про комунікації; принципи, форми та методи організаційного забезпечення комунікативної взаємодії у публічному управлінні та адмініструванні; нормативно-правові основи регулювання інформаційно-комунікативної діяльності у публічному управлінні та адмініструванні; принципи та механізми комунікативної взаємодії з громадськими інститутами, бізнесом та громадянами; механізми підвищення ефективності використання інформаційно-комунікативних технологій для взаємодії з громадськістю та бізнесом; порядок звернення громадян до органів публічної влади; загальні засади організації та проведення консультацій з громадськістю; основні засади формування та реалізації комунікаційної стратегії згідно із цілями сталого розвитку; зарубіжні практики організації електронного урядування та електронної демократії; сучасні підходи та інструменти е-комунікацій у публічному управлінні; інформаційно-комунікаційні ресурси органів публічної влади.

б) вміти: абстрактно мислити, аналізувати й синтезувати інформацію, отриману в процесі комунікації; використовувати сучасні методи обробки й інтерпретації інформації під час наукових досліджень та інноваційної діяльності; нести соціальну і етичну відповідальність за прийняті управлінські рішення у процесі комунікативної взаємодії; займатися саморозвитком, самореалізацією у процесі аналізу та підготовки професійної документації; володіти арсеналом ефективних комунікативних прийомів (інструментів), які дають змогу гармонізувати відносини між суб'єктами публічного управління та громадськими, бізнесовими інститутами; здійснювати комунікацію на різних рівнях відповідно до вимог моралі та професійної етики; аналізувати й оцінювати державну комунікативну політику та представляти результати її реалізації на державному, регіональному, місцевому рівнях; розробляти стратегію і тактику зв'язків з громадськістю для органів державної влади та органів місцевого самоврядування; формувати проекти стратегій та концепцій комунікативної діяльності публічних органів влади; організовувати комунікативні взаємозв'язки в органах публічної влади та між ними та громадянським суспільством у ході розробки та реалізації управлінських рішень; застосовувати основні технології зв'язків із засобами масової комунікації для участі у процесі висвітлення діяльності органу публічної влади; приймати обґрунтовані рішення в складних, непередбачуваних та конфліктних умовах, діяти соціально відповідально та свідомо; визначати та вирішувати проблемні питання в комунікації органів публічного управління та адміністрування.

Програмні результати навчання:

РН03. Знати основні засади національної безпеки та вміти попереджати й нейтралізувати виклики і загрози національним інтересам України в межах своєї професійної компетенції.

РН05. Визначати пріоритетні напрями впровадження електронного урядування та розвитку електронної демократії.

РН08. Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм.

РН10. Представляти органи публічного управління й інші організації публічної сфери та презентувати для фахівців і широкого загалу результати їх діяльності.

Програмні компетентності:

ЗК02. Здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК03. Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК05. Здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології.

ЗК07. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

СК01. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.

СК02. Здатність організувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери.

СК05. Здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності, громадянами та налагоджувати ефективні комунікації з ними.

СК06. Здатність здійснювати професійну діяльність з урахуванням потреб забезпечення національної безпеки України.

Опанування навчальною дисципліною повинно забезпечувати необхідний рівень сформованості вмінь:

Назва рівня сформованості вмінь	Зміст критерію рівня сформованості вмінь
1. Репродуктивний	Вміння відтворювати знання, передбачені даною навчальною програмою
2. Алгоритмічний	Вміння використовувати знання у практичній діяльності при розв'язуванні типових ситуацій
3. Творчий	Здійснювати евристичний пошук і використовувати набуті знання для розв'язання нестандартних завдань та проблемних ситуацій

Навчальна програма складена на **4** кредити.

Форми контролю – модульний контроль, екзамен.

РОЗДІЛ 2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Комунікативна компетентність, види та форми комунікації.

Тема 2. Основи комунікацій в публічному управлінні.

Тема 3. Комунікаційні стратегії в публічному секторі.

Тема 4. Нормативно-правове регулювання інформаційно-комунікативної діяльності в публічному управлінні.

Тема 5. Внутрішні комунікації в органах публічного управління.

Тема 6. Електронна комунікація та використання інтернет-технологій.

Тема 7. Кризова комунікація.

Тема 8. Комунікація з громадськістю та громадськими організаціями.

Тема 9. Медіаторські навички та врегулювання конфліктів.

Тема 10. Міжнародні комунікації та дипломатична комунікація. Інформаційно-комунікаційна політика Європейського Союзу.

Тема 11. Етика та норми комунікацій в публічному секторі.

Тема 12. Моніторинг та оцінка комунікаційних стратегій.

Тема 13. Публічний виступ та технології комунікації з цільовою аудиторією.

РОЗДІЛ 3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Комунікативна компетентність, види та форми комунікації.

Визначення комунікації та її важливості в сучасному суспільстві. Роль комунікації у повсюдному житті та професійній діяльності.

Елементи комунікації. Відправник, отримувач, повідомлення, канал та контекст. Принципи спілкування та взаємодії між цими елементами.

Види комунікації. Вербальна та невербальна комунікація. Публічна та приватна комунікація.

Усна та письмова комунікація.

Форми комунікації. Усна комунікація: говоріння, слухання, діалоги. Письмова комунікація: листи, електронні повідомлення, документи. Невербальна комунікація: жести, міміка, тіло.

Комунікативна компетентність. Визначення поняття комунікативної компетентності. Вміння ефективно використовувати мовні засоби для досягнення комунікативних цілей.

Важливість адаптації комунікативної поведінки до конкретних ситуацій та аудиторії. Бар'єри у комунікації: фізичні, психологічні та соціокультурні бар'єри.

Специфіка комунікації в різних сферах життя та професійної діяльності.

Тема 2. Основи комунікацій в публічному управлінні.

Важливість комунікацій у сфері публічного управління. Роль комунікацій в ефективному функціонуванні державних та громадських організацій.

Основні види комунікацій в публічному управлінні. Внутрішня комунікація: спілкування в межах органів влади та органів місцевого самоврядування. Зовнішня комунікація: спілкування з громадськістю, партнерами, іншими установами.

Роль комунікацій в публічному управлінні. Інформаційна функція: поширення інформації про діяльність та рішення управлінських органів. Переконлива функція: залучення громадськості до підтримки та реалізації стратегічних цілей. Діалогова функція: взаємодія з громадськістю та іншими інтересами.

Інструменти комунікації в публічному управлінні. Засоби масової інформації: взаємодія з журналістами та розповсюдження прес-релізів. Соціальні мережі та веб-сайти: важливість онлайн-присутності та інтерактивних платформ. Громадські консультації та відкриті діалоги: залучення громадськості до управлінських рішень.

Тема 3. Комунікаційні стратегії в публічному секторі.

Роль комунікаційних стратегій у формуванні довіри громадськості до державних інституцій. Важливість ефективної комунікації для реалізації стратегічних завдань у публічному секторі.

Основні підходи до комунікаційних стратегій в публічному секторі. Стратегії інформування громадськості про діяльність урядових установ. Стратегії залучення громадськості до прийняття управлінських рішень.

Основні етапи розробки комунікаційних стратегій в публічному секторі. Аналіз аудиторії та визначення цілей комунікаційної стратегії. Розробка ключових повідомлень та позиціонування урядових інституцій. Вибір каналів комунікації та визначення ефективності.

Використання новітніх технологій у комунікаційних стратегіях у публічному секторі. Важливість цифрових каналів комунікації для взаємодії з громадськістю. Роль штучного інтелекту та аналізу даних у вдосконаленні комунікаційних стратегій.

Громадські консультації та партнерство з громадськістю у комунікаційних стратегіях. Залучення громадськості до прийняття важливих управлінських рішень. Розвиток партнерства з неприбутковими організаціями та громадськими ініціативами.

Моніторинг та оцінка ефективності комунікаційних стратегій в публічному секторі.

Використання зворотного зв'язку для вдосконалення стратегії комунікації.

Тема 4. Нормативно-правове регулювання інформаційно-комунікативної діяльності в публічному управлінні.

Значення правових аспектів у комунікаційних процесах державних та громадських організацій. Роль законодавства у забезпеченні права на доступ до інформації та свободи слова.

Основні нормативні акти та міжнародні угоди, які регулюють інформаційно-комунікативну діяльність в публічному секторі. Прозорість та відкритість у публічному управлінні.

Закони та правила, що регулюють збір, збереження та обробку персональних даних у публічному секторі. Відповідальність урядових органів за незаконне оброблення персональних даних.

Заходи щодо захисту державних та конфіденційних інформаційних ресурсів.

Нормативно-правове регулювання електронної комунікації в публічному управлінні. Правові аспекти кібербезпеки та захисту від кібератак.

Законодавчі ініціативи, які сприяють активній участі громадськості в ухвалених управлінських рішеннях. Забезпечення доступу до інформації та публічних слухань.

Тема 5. Внутрішні комунікації в органах публічного управління.

Роль внутрішніх комунікацій у забезпеченні ефективної діяльності органів державної влади. Вплив внутрішніх комунікацій на мотивацію публічних службовців та підвищення їх продуктивності.

Основні елементи внутрішніх комунікацій. Внутрішні комунікаційні канали. Культура спілкування та цінності в органах публічного управління. Важливість активного та ефективного лідерства для створення сприятливого комунікаційного середовища. Як лідери можуть стимулювати співпрацю та відкритий обмін інформацією серед публічних службовців.

Виклики та бар'єри у внутрішніх комунікаціях. Комунікаційні конфлікти. Вплив бюрократичних процесів та інших організаційних бар'єрів на внутрішню комунікацію. Використання електронних інструментів для полегшення спілкування та обміну інформацією. Роль внутрішніх корпоративних порталів та інших інформаційних систем.

Мотивація та стимулювання публічних службовців до активного спілкування та обміну інформацією.

Тема 6. Електронна комунікація та використання інтернет-технологій.

Важливість електронних комунікацій у сфері публічного управління.

Використання електронної пошти для офіційного спілкування та обміну інформацією. Захист конфіденційності та безпеки даних в електронних листах.

Використання соціальних медіа в публічному управлінні. Роль соціальних медіа у підвищенні взаємодії з громадськістю та забезпеченні прозорості в діяльності органів влади. Стратегії соціальних медіа для підвищення свідомості та залучення громадськості до управлінських процесів.

Веб-сайти та електронні портали в публічному секторі. Розробка та управління веб-сайтами органів влади, органів місцевого самоврядування. Забезпечення доступності та зручності використання електронних порталів для громадськості.

Відеоконференції та віртуальні зустрічі. Використання відеоконференцій для внутрішнього та зовнішнього спілкування в органах влади. Організація віртуальних зустрічей для ефективної взаємодії з стейкхолдерами та громадськістю.

Кібербезпека в електронному зв'язку. Заходи та стратегії забезпечення кібербезпеки.

Тема 7. Кризова комунікація.

Кризова комунікація та її роль в управлінні кризою. Важливість передбачення та готовності до кризових ситуацій.

Етапи управління кризовою комунікацією. Передкризова підготовка: розробка стратегій, планів та комунікаційних резервів. Реагування на кризу: швидка реакція та координація дій

комунікаційного забезпечення. Відновлення після кризи: відновлення репутації та довіри громадськості.

Інструменти кризової комунікації. Публічні заяви та прес-конференції в період кризи. Використання соціальних медіа для інформування та взаємодії з громадськістю. Готовність до реагування на запити ЗМІ та мас-медіа.

Роль громадськості та стейкхолдерів у кризовій комунікації. Співпраця з громадськістю та іншими зацікавленими сторонами під час кризи. Стратегії залучення громадськості до роботи над вирішенням кризових ситуацій.

Етичні аспекти кризової комунікації. Дотримання етичних стандартів та інтегритету під час кризової комунікації. Важливість чесності та відкритості у спілкуванні з громадськістю під час кризи.

Тема 8. Комунікація з громадськістю та громадськими організаціями.

Роль відкритої та ефективної комунікації в побудові співпраці з громадськістю.

Стратегії комунікації з громадськістю та громадськими організаціями. Використання ефективних комунікаційних каналів та інструментів для досягнення спільних цілей.

Проведення громадських зустрічей, конференцій та інших заходів для взаємодії з громадськістю. Важливість залучення громадськості до процесів прийняття управлінських рішень.

Співпраця з неприбутковими організаціями для досягнення спільних соціальних та громадських цілей. Важливість партнерства з громадськими організаціями для забезпечення ефективності програм та проектів.

Моніторинг та оцінка ефективності комунікації з громадськістю та громадськими організаціями

Тема 9. Медіаторські навички та врегулювання конфліктів.

Основні принципи медіації та роль медіатора в регулюванні конфліктів. Важливість ефективного регулювання конфліктів у сфері публічного управління.

Основні принципи та методи медіації.

Види конфліктів та підходи до їх вирішення. Типи конфліктів у сфері публічного управління та методи їх вирішення. Застосування стратегій медіації для досягнення компромісу та врегулювання конфліктів.

Розвиток ефективних комунікаційних навичок для взаємодії з конфліктуючими сторонами. Використання позитивного мовлення та конструктивних підходів для зменшення конфліктів.

Роль посередника у врегулюванні конфліктів. Визначення ключових функцій та відповідальності медіатора у процесі медіації. Розвиток навичок фасилітації та побудови довіри між учасниками конфлікту.

Етичні аспекти медіації та регулювання конфліктів. Дотримання етичних стандартів у процесі медіації та взаємодії з конфліктуючими сторонами. Важливість нейтральності та об'єктивності для забезпечення справедливості в процесі вирішення конфліктів.

Важливість постійного вдосконалення та саморозвитку для покращення медіаторських навичок.

Використання медіаторських навичок у публічному управлінні. Практичне застосування медіаторських навичок у вирішенні конфліктів у державних органах влади.

Тема 10. Міжнародні комунікації та дипломатична комунікація. Інформаційно-комунікаційна політика Європейського Союзу.

Роль дипломатичної комунікації в досягненнях політичних та економічних цілей держави.

Основні принципи дипломатичної комунікації та міжнародних відносин

Застосування дипломатичних стратегій для врегулювання міжнародних конфліктів та кризових ситуацій.

Аналіз стратегій та інструментів інформаційної політики ЄС для сприяння взаєморозумінню та співпраці з партнерами по всьому світу. Роль медіа та громадськості у підтримці інформаційно-комунікаційної політики ЄС.

Вплив глобалізації на міжнародні відносини та дипломатичну комунікацію. Виклики та можливості, які забезпечують зв'язок зі зростанням міжнародного співробітництва.

Роль міжкультурного спілкування у встановленні та підтримці стосунків між державами. Сучасні виклики та стратегії міжнародної комунікації.

Тема 11. Етика та норми комунікації в публічному секторі.

Роль етики в комунікаціях державних органів та публічних установ. Норми комунікацій в публічному секторі. Основні принципи та правила комунікаційної практики для представників публічних адміністрацій. Важливість прозорості, точності та відкритості у комунікаціях з громадськістю.

Етичні виклики в публічній комунікації. Ситуації етичного ризику та складних ділових умов у публічній комунікації. Стратегії вирішення етичних конфліктів та проблеми у комунікаціях в публічному секторі.

Комунікаційна етика у відносинах з громадськістю. Роль довіри та взаєморозуміння у взаєморозуміннях з громадськістю. Важливість відкритого спілкування та врахування інтересів громадськості у комунікаційних стратегіях. Взаємодія з журналістами та представниками ЗМІ на етичних засадах. Важливість захисту свободи слова та прав журналістів.

Етика в онлайн-комунікаціях публічного сектора:

Виклики та можливості використання соціальних медіа в публічних комунікаціях.

Важливість дотримання принципів етики та конфіденційності в онлайн-комунікаціях.

Тема 12. Моніторинг та оцінка комунікаційних стратегій.

Роль моніторингу та оцінки в ефективному управлінні комунікаціями.

Важливість визначення цілей та показників успіху для комунікаційних стратегій.

Моніторинг комунікаційних стратегій. Внутрішні та зовнішні джерела інформації для моніторингу. Оцінка ефективності комунікаційних стратегій. Важливість використання аналітичних інструментів для розуміння дієвості комунікаційних стратегій.

Удосконалення комунікаційних стратегій.

Тема 13. Публічний виступ та технології комунікації з цільовою аудиторією.

Роль публічного виступу в публічному управлінні.

Підготовка до публічного виступу. Розробка стратегії та планування перед публічним виступом. Дослідження цільової аудиторії та адаптації повідомлення до потреб та очікування слухачів.

Техніка публічного виступу. Навчання навичкам ефективного голосового та невербального спілкування. Використання техніки управління стресом та підтримки публічної впевненості.

Використання технологій комунікації на публічних виступах. Застосування аудіовізуальних засобів для підсилення ефекту повідомлення. Використання інтерактивних технологій для залучення аудиторії та забезпечення взаємодії.

Використання стратегій залучення учасників до дискусії та обговорення теми виступу.

Особливості виступів на конференціях, семінарах, прес-конференціях та інших публічних заходах.

Вплив публічних виступів на формування іміджу органу влади та довіру громадськості:

Розвиток навичок публічного виступу та комунікації з аудиторією через тренінги та навчальні програми.

РОЗДІЛ 4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Алюшина Н.О. Ділова комунікація в державних інституціях (дистанційний курс) : навч.-метод. матеріали; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Ін-т підвищ. кваліфікації керів. кадрів. К. : НАДУ, 2015. 92 с.
2. Бельська Т.В., Дегтяр О.А., Волик С.В. Лідерство і комунікації в публічному управлінні : конспект лекцій для студентів спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. 51 с.
3. Городенко Л. Теорія мережевої комунікації: монографія / за заг. наук. ред. В.Ф. Іванова. К.: Академія української преси, Центр вільної преси, 2012. 387 с.
4. Гошовська В.А. Мовна політика в Україні : навч.-метод. матеріали / уклад. А.В. Фоменко, Ю.В. Стрілецька. К. : НАДУ, 2013. 36 с.
5. Дзяна Г, Андріїв М. Роль комунікації в реалізації компетенцій органів публічної влади. *Ефективність державного управління*. 2018. Вип. 2(55). Ч. 1. С. 72-79. URL : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2012-3/doc/2/06.pdf>.
6. Драгомирецька Н.М., Кандагура К.С., Букач А.В. Комунікаційна діяльність в державному управлінні: навч. посібник. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2017. 180 с.
7. Дрешпак В.М. Комунікації в публічному управлінні: навч. посібник. Д.: ДРІДУ НАДУ, 2015. 168 с.
8. Єгорова Т.Д. Ефективна комунікація: публічний виступ: навч. посібник. Нац. Академія держ. упр. при Президентові України. Київ: НАДУ, 2018. 163 с.
9. Інформаційно-комунікативна діяльність органів публічної влади : монографія / В.С. Куйбіда, О.В. Карпенко, А. В.Дуда [та ін.]; за заг. ред. В. С. Куйбіди, О. В. Карпенка. К. : КП «Компринт», 2018. 364 с.
10. Комунікативна діяльність публічної особи : навч.-метод. посіб. / уклад. : С. А. Бронікова, Т. Д. Єгорова, Р. І. Ленда та ін. ; за ред. І. М. Плотницької, Н. Г. Попович. – К. : НАДУ, 2014. – 48 с.
11. Комунікації в публічному адмініструванні : конспект лекцій / [О. В. Шибаніна, В. П. Клочан, С. І. Тищенко та ін.]. Миколаїв : МНАУ, 2018. 200 с.
12. Комунікації в публічному управлінні: аспекти організаційної культури та ділового спілкування : навч. посіб. / уклад. : Гошовська В.А. та ін. Київ : К.І.С., 2016. 130 с.
13. «Практичний посібник для працівників комунікаційних структур в органах влади» підготований в рамках проекту «Будуємо мости заради реформ і довіри», що виконує Інститут масової інформації за підтримки Уряду Великої Британії. Режим доступу: <https://imi.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/posibnyk.pdf>
14. Фінклер Ю. Мас-медіа та влада: технологія взаємин. Львів: АзАрт, 2013. 107 с.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ:

1. Довідник з Європейської інтеграції. URL: www.eu-directory.ea-ua.info.
2. Європейська та євроатлантична інтеграція України. *Міністерство освіти і науки України* : офіційний сайт. URL: <http://www.mon.gov.ua/main.php?query=integration>.
3. Конституція України : закон України від 28.06.1996 р. №54к/96-ВР. *Законодавство України* : база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
4. Кримінальний кодекс України : закон України від 05.04.2001 р. №2341-III. *Законодавство України* : база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 30.12.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
5. Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації : Указ Президента України від 05.05.2011 р. № 547/2011. *Законодавство України* : база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 05.05.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/547/2011#Text>.
6. Про державну службу : закон України від 10.12.2015 р. №889-VIII. *Законодавство України* : база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 24.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.
7. Про доступ до публічної інформації : закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. *Законодавство України* : база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.

8. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» : закон України від 16.11.1992 р. № 2782-ХІІ. *Законодавство України* : база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782-12#Text>.
9. Про електронний цифровий підпис: закон України від 22.05.2003 р. № 852-IV. *Законодавство України* : база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 07.11.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/852-15#Text>.
10. Про електронні документи та електронний документообіг : закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV. *Законодавство України* : база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 07.11.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.
11. Про захист персональних даних : закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI. *Законодавство України* : база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 20.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>.
12. Про звернення громадян : закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР. *Законодавство України* : база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
13. Про інформаційні агентства : закон України від 28.02.1995 р. № 74/95-ВР. *Законодавство України* : база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 16.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/95-%D0%B2%D1%80#Text>.
14. Про інформацію : закон України від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ. *Законодавство України* : база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 16.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
15. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації : закон України від 23.09.1997 р. № 539/97-ВР. *Законодавство України* : база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 16.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
16. Про Суспільне телебачення і радіомовлення України : закон України від 17.04.2014 р. № 1227-VII. *Законодавство України* : база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1227-18#Text>.
17. Про телебачення і радіомовлення : закон України від 21.12.1993 р. № 3759-ХІІ. *Законодавство України* : база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 16.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12#Text>.
18. Цивільний кодекс України : закон України від 16.01.2003 р. №435-IV. *Законодавство України* : база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА:

1. Kenski Kate, Jamieson Kathleen (eds) The Oxford Handbook of Political Communications, Oxford University Press, 2014 DOI: 10.1093/oxfordhb/9780199793471.001.0001.
2. Ling, Rich, Fortunati, Leopoldina (eds) The Oxford Handbook of Mobile Communication sand Society, Oxford University Press, 2020, DOI: 10.1093/oxfordhb/9780190864385.001.0001.
3. Yates, Simeon, Rice, Ronald (eds) The Oxford Handbook of Digital Technology and Society, Oxford University Press, 2020, DOI: 10.1093/oxfordhb/9780190932596.001.0001.
4. Alexander Jonathan, Rhodes Jaqueline (eds) Routledge Handbook of Digital Writing and Rhetoric, Routledge, 2018, 10.4324/9781315518497
5. Holtzhausen, Diana. Zervas Ansgar. Routledge Handbook of Strategic Communications, Routledge, 2018, 10.4324/9780203094440
6. Комунікації в публічному управлінні: конспект лекцій. Одеса, Одеський державний екологічний університет, 2020. 200 с. Режим доступу: <http://eprints.library.odeku.edu.ua/id/eprint/9717/1/%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9.pdf>
7. Майстренко, К. М. (2022). КОМУНІКАЦІЇ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ. *Публічне урядування*, (1 (29)), 93-98. [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-1\(29\)-13](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-1(29)-13)
8. Суспільні зміни через громадську діяльність. Онлайн-курс // https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+WARM101+2023_T2
9. Кризові комунікації. Онлайн-курс // <https://osvita.dija.gov.ua/courses/crisis-communications>
10. Взаємодія органів державної влади з громадськістю. Онлайн-курс // https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+IAP101+2019_T3

ІНТЕРНЕТ САЙТИ

1. Верховна Рада України: офіційний веб-портал. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>

2. Громадянське суспільство і влада : урядовий інформаційно-комунікаційний ресурс. – Режим доступу : <http://civic.kmu.gov.ua>.
3. Координаційна рада з питань розвитку громадянського суспільства при Президентіві України. – Режим доступу : <http://civil-rada.in.ua>.
4. Президент України: офіційне Інтернет-представництво. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/>
5. Глосарій термінів Європейського Союзу. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://europa.dovidka.com.ua/p.html#Enterprise_policy
6. Ресурсний центр «Гурт»: – Режим доступу : <https://gurt.org.ua/>
7. Центр політико-правових реформ. – Режим доступу : <http://www.pravo.org.ua/>.
8. CIVICUS – World Alliance for Citizen Participation (Світовий альянс для участі громадян). – Accesses mode : <http://www.pgexchange.org/>.
9. European CAF Resource Centre – EIPA. – Accesses mode : <https://www.eipa.eu/portfolio/european-caf-resource-centre/>.
10. Knowledge Hub. – Access mode : <https://knowledgehub.local.gov.uk>.
11. Офіційний веб-сайт Національного агентства України з питань державної служби. – Режим доступу : www.nads.gov.ua.
12. Офіційний веб-сайт European Group of Public Administration (EGPA). – Режим доступу : <http://www.iias-iisa.org/egpa/>
13. Sustainable development knowledge platform [Electron. resource] / UN. – Access link: <https://sustainabledevelopment.un.org>
14. Публікації ПРООН в Україні [Електрон. ресурс] / ПРООН в Україні. – Режим доступу: <https://issuu.com/undprukraine>